

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ**

**КАФЕДРА ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ,
РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ**

«Затверджую»

Голова приймальної комісії

СумДПУ імені А.С. Макаренка

проф. Ю.О. Лянной

«13» серпня 2020 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ
МАГІСТРА ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 227 ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ,
ЕРГОТЕРАПІЯ**

Розглянута на засіданні

Приймальної комісії

«28» лютого 2020 року

Протокол № 5

Суми–2020

Програма фахового вступного випробування з фізичної терапії для вступу на навчання за ступенем «магістр» денної та заочної форм навчання за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія.

Ухвалена на засіданні
кафедри ЗФТРЕ

«27» лютого 2020 р.
протокол № 7

Завідувач кафедри ЗФТРЕ _____ доц. О.М. Звіряка

Голова фахової
атестаційної комісії

_____ доц. О.М. Звіряка

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
РОЗДІЛ 1. РЕАБІЛІТАЦІЯ ЯК КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА.....	5
Тема 1. Основи реабілітології.....	5
Тема 2. Основи фізичної реабілітації	5
Тема 3. Засоби фізичної реабілітації.....	6
РОЗДІЛ 2. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ РІЗНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ ТА ДЕФЕКТАХ	18
Тема 1. Фізична терапія при захворюваннях внутрішніх органів.....	18
Тема 2. Фізична терапія при захворюваннях і травмах нервової системи.....	21
Тема 3. Фізична терапія при травмах опорно-рухового апарату.....	22
Тема 4. Фізична терапія при хірургічних захворюваннях.....	23
Тема 5. Фізична терапія спортсменів високого класу.....	24
РОЗДІЛ 3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА.....	24
Тема 1. Діяльність Українською Асоціації фізичної терапії.....	24
Тема 2. Документи, які регулюють наукову, практичну та освітню діяльність фахівця фізичної реабілітації/фізичної терапії та ерготерапії в Україні.....	25
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ.....	26
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	32
ЛІТЕРАТУРА.....	34

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Форма фахового вступного випробування - УСНИЙ ІСПИТ

Магістр – це ступінь вищої освіти, що передбачає здобуття особою повної вищої освіти з відповідної спеціальності на базі раніше здобутих ступенів бакалавра, магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста. Під час вступного іспиту здійснюється перевірка відповідності набутого рівня знань з фізичної реабілітації/фізичної терапії та ерготерапії. За своїм змістом та методикою проведення цей іспит має вищий ступінь узагальнення поставлених питань, більшу широту охоплюваних проблем у поєднанні з конкретними знаннями факторів наукового та практичного значення.

РОЗДІЛ 1

РЕАБІЛІТАЦІЯ ЯК КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА

Тема 1. Основи реабілітології

Становлення реабілітології. Перше визначення реабілітації, яке дав Курт Вінтер. Визначення поняття реабілітація в медико-педагогічному розумінні та з точки зору ВООЗ. Мета реабілітації. Види реабілітації (медична, психологічна, педагогічна, соціальна (соціальна-економічна), побутова, професійна, спортивна, оздоровча, фізична), їх визначення, спрямованість, особливості. Етапи розвитку фізкультурно-спортивної діяльності інвалідів різних нозологій. Головна мета, завдання та основні базові положення інвалідного спорту. Контингент хворих та інвалідів (*інваліди з порушенням функцій нервової системи, опорно-рухового апарату, слуху, зору, інтелекту*), які потребують реабілітації. Визначення понять: «порушення функцій», «інвалідність», «фізичні та інші дефекти». Визначення понять, які стосуються основних захворювань серцево-судинної системи (*недостатність кровообігу, атеросклероз, інфаркт міокарду, стенокардія, гіпертонічна хвороба, гіпотонічна хвороба, ревматизм, пороки серця, дистрофія міокарда*), дихальної системи (*пневмонія, плеврит, бронхіальна астма, емфізема легень*), опорно-рухового апарату (*артрит, артроз, сколіоз, плоскостопість*) і захворювань пов'язаних із порушенням обміну речовин (*ожиріння, цукровий діабет, подагра*).

Тема 2. Основи фізичної реабілітації

Різні визначення поняття «фізична реабілітація» (Гужаловського А.А., Попова С.М., Мухіна В.М., Мурза В.П., Марченко О.К. та ін.), їх аналіз. Особливості

фізичної реабілітації. Основні сфери діяльності фізичного реабілітолога. Вимоги, які висуваються до знань і вмінь фахівця з фізичної реабілітації. Загальні і спеціальні методичні принципи фізичної реабілітації. Стисла характеристика засобів фізичної реабілітації. Застосування засобів фізичної реабілітації залежно від умов проведення (центри комплексної або медичної, соціальної, фізичної реабілітації; реабілітаційні відділення лікувальних закладів, санаторно-курортні умови, центри інвалідного спорту, школи здоров'я, оздоровчі центри (фітнес-клуби), домашні умови та ін.) фізреабілітаційних заходів.

Тема 3. Засоби фізичної реабілітації

3.1. Лікувальна фізична культура (ЛФК) (загальна частина)

Класифікація фізичних вправ ЛФК: гімнастичні, ідеомоторні, спортивно-прикладні вправи та ігри. Їх визначення.

Класифікація дихальних вправ. Їх особливості виконання.

Ігри різного психофізичного навантаження (за В.О.Страховською). Загальні методичні вказівки до їх виконання.

Форми ЛФК. Структура заняття з лікувальної гімнастики. Періоди застосування ЛФК (щадний, функціональний, тренувальний) та рухові режими (лікарняний період реабілітації, післялікарняний період реабілітації). Показання та протипоказання до застосування ЛФК.

Механізми лікувальної дії фізичних вправ (тонізуючий, трофічний, компенсаторний). Фізіологічна класифікація фізичних вправ. Біомеханічна класифікація фізичних вправ.

Інструментальні методи метрологічного контролю. Метрологія в діагностиці і лікуванні ОРА. Прилади, обладнання, апаратура: діагностичні, лікувальні, лікувально-діагностичні (комбіновані). Принципові схеми роботи діагностичних приладів і устаткування. Прилади для діагностики захворювань ОРА. Норми. Визначення патології.

3.1.1. Прогулянки, ходьба, екскурсії, теренкур, туризм

Особливості дозованих прогулянок. Їх види та оздоровчий вплив. Основні показання для проведення дозованих прогулянок. Місця для проведення прогулянок. Класифікація маршрутів залежно від відстані. Методичні рекомендації для проведення дозованих прогулянок. Індивідуальні й екскурсійні форми проведення прогулянок. Дозування прогулянок і лікувальної ходьби.

Теренкур - метод дозованих сходжень. Обладнання місцевості для проведення занять. Характеристика маршрутів. Показання та протипоказання для застосування теренкуру з урахуванням зростаючого навантаження. Лікувально-реабілітаційний вплив дозованих сходжень. Основні фактори, які визначають навантаження при проведенні теренкуру. Темп ходьби.

Туризм, форми туризму, їх основна мета і завдання в процесі проведення фізичної реабілітації. Види туристичних походів, які застосовуються з лікувально-реабілітаційною та профілактичною метою. Основні правила дозування навантажень під час туристичних походів. Терапевтичний вплив на організм людини при проходженні туристичних маршрутів.

3.1.2. Акватерапія

Визначення акватерапії (гімнастика у воді, вправи в басейні, вправи під водою, архімедотерапія, гідрокінезіотерапія, оздоровче плавання, ігри у воді, підводна лікувальна гімнастика). Основні фактори впливу водного середовища, які необхідно враховувати при розробленні методик акватерапії (гідростатичний тиск, підйомна сила води, температура води, опір води, хімічний склад, психотерапевтичний ефект, стабілізація). Їх характеристика. Басейни та обладнання, необхідне для проведення акватерапії. Вправи, що використовуються в акватерапії. Дозування акватерапії. Метрологічний контроль за фізичними вправами. Методичні рекомендації до проведення занять. Показання (хвороби внутрішніх органів, пошкодження та захворювання нервової системи, травми і захворювання опорно-рухового апарату, інші захворювання та патологічні стани) та протипоказання щодо проведення акватерапії. Фізіологічні основи акватерапії. Особливості терморегуляції людини та її специфіка в умовах водного середовища.

Використання різних способів плавання при порушеннях постави та сколіозах. Методика застосування. Головні чинники, що сприяють корегуванню тілобудови при плаванні.

3.1.3. Механотерапія

Механотерапія та її визначення. Становлення та етапи розвитку механотерапії. Класифікація механотерапевтичних апаратів (апарати Цандера, Крукенберга, Тіло, Герца, Каро та ін.), особливості їх впливу, призначення. Особливості застосування блочних, маятникових апаратів та апаратів, які діють за принципом важеля. Загальна методика застосування механотерапевтичних апаратів.

Механізми дії механотерапевтичних апаратів. Загальні положення застосування механотерапії в різних періодах реабілітації хворих. Поєднання механотерапії з іншими реабілітаційними процедурами. Перспективи розвитку механотерапії. Методики використання тренажерів нового покоління під час реабілітації хворого. Недоліки механотерапії. Показання та протипоказання до її застосування.

Механотерапія при травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату. Актуальність вивчення проблеми. Методика використання механотерапевтичних апаратів для реабілітації хворих із ушкодженнями ОРА (рекомендації щодо використання методики, дозувань і характеру навантажень).

3.1.4. ЛФК при різних захворюваннях та станах

ЛФК при порушеннях постави. Види порушень постави та їх характеристика. У якій площині відбуваються порушення? Види корегуючих вправ. Методичні рекомендації щодо проведення ЛГ при різних видах порушень постави.

ЛФК при сколіозах. Види та ступені скривлення хребта. Їх характеристика. У якій площині відбувається скривлення хребта при сколіозі. Види корегуючих вправ які використовують при сколіозах. Протипоказання. Профілактика сколіозів, основні правила правильної постави. Методичні рекомендації при проведенні ЛГ.

ЛФК при міопії. М'язи ока. Вправи, які використовують при міопії та методичні рекомендації до їх виконання. Розкрити методику за лікарем Корбетт або ін.

ЛФК при вродженій кривошії та дисплазії кульшового суглоба. Причини. Завдання, форми та

засоби ЛФК. Методичні рекомендації щодо проведення ЛГ.

ЛФК при остеохондрозі шийного відділу хребта. Періоди захворювання. Завдання, форми та засоби ЛФК. Методичні рекомендації при використанні фізичних вправ ЛГ.

ЛФК при невриті променевого нерва. Причини неврита. Рухові пошкодження. Методика використання спеціальних фізичних вправ при невриті променевого нерва.

ЛФК при хірургічному втручанні на легенях. Періоди лікування. Завдання, форми та засоби ЛФК за періодами лікування. Методичні рекомендації при проведенні ЛГ.

ЛФК при переломі епіфіза променевої кістки. Періоди ЛФК. Завдання, форми та засоби ЛФК за періодами реабілітації. Методичні рекомендації при проведенні ЛГ.

ЛФК з людьми похилого віку. Фізіологічні основи старіння. Особливості занять.

3.2. Масаж (загальна частина)

Види масажу залежно від поставлених завдань. Характеристика, мета, завдання, техніка, особливості та методики проведення лікувального масажу (сегментарний, точковий, індійський, періостальний, сполучнотканинний, баночний). Основні прийоми масажу. Механізм фізіологічного впливу масажу на окремі системи організму (нервову, м'язову, кровоносну, дихальну, зв'язково-суглобовий апарат та ін.). Механізм лікувальної дії масажу (нервово-рефлекторний, гуморальний, механічний).

Спортивний масаж. Його форми та види (тренувальний, передстартовий, відновлювальний). Види тренувального масажу. Завдання та методичні рекомендації при проведенні різних видів

тренувального масажу. Загальна характеристика видів передстартового масажу (розминочний, заспокійливий, зігріваючий, збуджуючий), їх особливості, завдання та загальні методики проведення. Види відновлювального масажу. Завдання та методичні рекомендації при проведенні різних видів відновлювального масажу. Масаж у російській лазні та сауні. Його мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення. Реабілітаційний масаж. Його мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення. Превентивний (профілактичний) масаж. Його мета та завдання, техніка, особливості та методики проведення. Фінський масаж. Його мета та завдання, техніка, прийоми, особливості та методики проведення. Мета, завдання, техніка, особливості та методики проведення східного масажу.

Гігієнічний масаж. Його мета та завдання, техніка, прийоми, особливості та методики проведення.

Косметичний масаж. Його види. Особливості та методики проведення. Показання та протипоказання.

Самомасаж, парний масаж, взаємний масаж, комбінований масаж. Їх характеристика й особливості.

Апаратний масаж. Види апаратного масажу. Його мета. Гідромасаж, способи та методики його проведення (ручний масаж під водою або дощовий душ-масаж, водоструменевий душ-масаж, підводний душ-масаж, вихровий підводний масаж). Вібраційний масаж. Класифікація вібраційних апаратів. Загальна методика проведення вібромасажу. Недоліки вібраційного масажу. Показання та протипоказання до його застосування. Вакуумний масаж (пневмомасаж). Апарати для його проведення. Механізм дії. Методика масажу. Показання та протипоказання до його застосування. Особливості синокардіального масажу.

Характеристика ультразвукового масажу та баромасажу.

Загальні показання та протипоказання до проведення масажу.

Загальні основи мануальної терапії.

Лікувальний масаж при різних захворюваннях (спеціальна частина)

Масаж при захворюваннях серцево-судинної системи.

Лікувальний масаж при ішемічній хворобі серця (ІХС) та інфаркті міокарду (ІМ). Наукове обґрунтування застосування масажу при ІХС. Особливості захворювання. Методика масажу. Основні завдання масажу. Послідовність при проведенні масажу спини, комірцевої зони, ділянки серця. Показання до проведення масажу при ІХС і ІМ.

Лікувальний масаж при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах. Особливості захворювань. Методики масажу. Основні завдання масажу.

Лікувальний масаж при захворюваннях артерій та вен. Масаж при варикозному розширенні вен на ногах без трофічних розладів. Особливості захворювання. Методика масажу. Основні завдання масажу.

Масаж при хронічних неспецифічних захворюваннях органів дихання.

Методика масажу при хронічній пневмонії. Техніка масажу. Масаж носу та носо-губного трикутника. Прийоми. Методичні вказівки. Масаж передньої стінки грудної клітки. Прийоми. Методичні вказівки. Масаж спини. Прийоми. Методичні вказівки.

Методика масажу при плевриті. Техніка масажу. Прийоми. Методичні вказівки.

Методика масажу при бронхіальній астмі. Техніка масажу. Прийоми. Методичні вказівки.

Методика масажу при емфіземі легень. Техніка масажу. Прийоми. Методичні вказівки.

Лікувальний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи.

Лікувальний масаж при невриті лицьового нерву. Завдання масажу. Ділянка масажу. Масаж обличчя.

Лікувальний масаж при шийно-грудному радикуліті. Завдання масажу. Вибір ділянок масажу. Масаж руки (масаж пальців, кисті, передпліччя, ліктьового суглобу, плеча, дельтовидного м'язу). Масаж грудей. Особливості методики.

Лікувальний масаж при попереково-крижовому радикуліті. Завдання масажу. Вибір ділянок масажу. Положення хворого. Послідовність проведення масажу. Масаж пальців стопи, гомілки, колінного суглобу, стегна, попереку. Методичні вказівки. Методика самомасажу при попереково-крижовому радикуліті.

Лікувальний масаж при наслідках порушень мозкового кровообігу (інсульт). Завдання масажу. Положення хворого під час масажу. Послідовність проведення масажу. Масаж ноги, руки, спини. Методичні вказівки.

Масаж при захворюваннях і травмах ОРА.

Лікувальний масаж при захворюваннях суглобів (ревматичний артрит). Завдання масажу. Масаж колінного суглобу. Масаж кульшового суглобу. Масаж променево-зап'ясткового суглобу. Масаж ліктьового суглобу. Масаж плечового суглобу. Методичні вказівки.

Масаж при забитих місць. Масаж при розтягненнях. Масаж при переломах. Масаж при контрактурах. Масаж при ампутаційній куксі. Особливості методик.

Масаж при захворюваннях хребта.

Масаж при сколіозах. Класифікація ступенів сколіозу. Особливості методик при різних ступенях сколіозу. Завдання масажу.

Масаж при плоскостопості. Визначення поняття і характеристики хвороби. Причини плоскостопості (вроджені і набуті). Особливості масажу.

Масаж при захворюваннях органів травлення.

Масаж при захворюваннях кишечника (хронічних колітах, запорах, після оперативних втручань на органах черевної порожнини). Особливості методик.

Масаж при виразковій хворобі шлунку та дванадцятипалої кишки. Особливості методики.

Масаж при захворюваннях печінки та жовчного міхура. Показання до масажу. Завдання масажу. Протипоказання до масажу. Методика застосування.

3.3. Фізіотерапія

3.3.1. Загальні основи фізіотерапії.

Фізіотерапія та її визначення. Механізм лікувальної дії фізичних чинників. Класифікація лікувальних фізичних чинників за фізичною природою та походженню. Класифікація лікувальних фізичних чинників за механізмом лікувально-фізичної дії та за продовженням після дії. Загальні протипоказання до застосування фізіотерапії.

3.3.2. Природні фізичні чинники

Характеристика природних фізичних чинників.

Аеротерапія та характеристика її спеціальних видів (аеротерапія морська, аерофітотерапія, аероіонотерапія, повітряні ванни). Загальна методика проведення повітряних ванн. Призначення та протипоказання до повітряних ванн. Визначення понять «аерарій», «аеропрфілактика».

Геліотерапія, її мета та призначення. Дозування сонячних ванн. Індивідуальне застосування, позитивний і негативний вплив (сонячні опіки, сонячні удари) сонячних променів. Загальна методика застосування сонячних ванн, показання та протипоказання. Визначення понять «солярій», «аеросолярій». Фізіологічні основи дії на організм сонячних променів.

Гідротерапія (водолікування). Фізіологічна і лікувальна дія гідро- і бальнеотерапевтичних процедур на організм. Водолікувальні процедури, техніка і методики застосування загальних гідротерапевтичних процедур (душ, обливання, обтирання, укутування, ванни). Їх дія та призначення. Протипоказання для лікування загальними ваннами. Техніка і методики застосування місцевих гідротерапевтичних процедур (ручна, ножна і сидяча ванни, зрошення, грілка, компрес). Їх дія та призначення. Застосування мінеральних ванн (хлоридно-натрієві, йодобромні, сульфідні), показання та протипоказання. Застосування газованих ванн (вуглекислі, кисневі, повітряно-газовані, азотні). Показання та протипоказання.

Таласотерапія, як один із методів кліматотерапії. Її визначення в широке та вузькому розумінні. Лікувальна дія. Температурні режими купання. Класифікація купання в залежності від стану моря. Особливості методики та фізіологічного впливу таласотерапії. Загальні рекомендації по її проведенню. Показання та протипоказання до використання морських купань.

Псаммотерапія, її визначення та загальна характеристика. Лікувальна дія та призначення. Методики застосування місцевих та загальних процедур. Протипоказання.

Пелоїдотерапія (грязелікування). Загальна характеристика грязей (вулканічні, мулові, торф'яні). Класифікація вулканічних грязей. Техніка грязелікування. Методи нагріву лікувальної грязі. Загальні грязьові процедури. Місцеві грязьові процедури. Механізм терапевтичної дії лікувальної грязі. Показання та протипоказання до проведення грязелікування.

Глинолікування. Характеристика лікувальної дії, її види, показання та протипоказання до застосування глини. Спеліотерапія. Механізм фізіологічної і лікувальної дії. Показання та протипоказання.

Парафін, його фізико-хімічні властивості. Фізіологічна і лікувальна дія на організм людини парафіну. Показання та протипоказання. Озокерит (гірський віск). Фізіологічна і лікувальна дія на організм людини озокериту. Показання та протипоказання.

Лазні, їх види, показання до застосування. Особливості сухого та вологого пару. Основні правила та умови застосування, протипоказання, значення у фізичній реабілітації. Використання загартовуючих чинників у фізичній реабілітації.

3.3.3. Основи курортології та санаторно-курортного лікування

Курортологія як наука. Визначення понять «курорт», «санаторій». Зовнішнє середовище курорту та його особливості. Ландшафтотерапія, як метод курортного лікування. Загальна класифікація курортів за характером природних лікувальних засобів та їх лікувальних факторів. Загальні показання та протипоказання до санаторно-курортного лікування.

Класифікація кліматичних курортів. Показання та протипоказання до використання гірського і морського клімату. Класифікація санаторіїв за профілем та характером лікувальної роботи. Санаторно-курортні

режими. Загальні методики санаторно-курортного відновлення здоров'я.

3.3.4. Преформовані (штучні) фізичні чинники

Преформовані (штучні) фізичні чинники, які одержують за допомогою спеціальної електричної апаратури: методи, які основані на використанні електричного струменя низької напруги: (гальванізація, медикаментозний електрофорез, електростимуляція, діадинамотерапія, ампліпульсотерапія, електросон); методи, які засновані на використанні електричного струменя високої напруги (дарсонвалізація, струми надтональної частоти); методи, які засновані на використанні електричного та магнітного поля (індуктотермія, УВЧ-терапія, мікрохвильова терапія, магнітотерапія); світлотерапія (інфрачервоне, видиме ультрафіолетове і монохроматичне випромінювання).

3.3.5. Фізична культура в спеціальних медичних групах (СМГ)

Фізична культура в спеціальних медичних групах. Способи дозування навантажень під час занять з учнями СМГ (при виконання вправ: з предметами, на приладах і кількості повторень, зміни амплітуди, темпу, полегшенню вихідного положення, з урахуванням віку; при проведенні ігор завдяки: зменшенню розміру майданчика, часу гри, збільшенню кількості гравців, зміни ролей гравців, спрощення правил).

Самоконтроль під час занять фізичною культурою учнів з відхиленнями у стані здоров'я (характеристика суб'єктивних ознак у нормі та перевантаженні: самопочуття, сон, працездатність, апетит; характеристика об'єктивних ознак: ЧСС, потовиділення, колір шкіри, увага; ЧСС як показник

впливу фізичного навантаження на організм учнів СМГ. Його показник у нормі та під час навантаження протягом основної та заключної частини уроку).

Основні принципи проведення оздоровчого фізичного тренування. Основні помилки при проведенні оздоровчого фізичного тренування (неправильний вибір засобів для занять, нераціональне поєднання вправ різної спрямованості під час комплексного оздоровчого тренування, несистематичне застосування окремих засобів фізичного оздоровчого тренування, недостатнє або надмірне фізичне навантаження). Загальний оздоровчий ефект фізичного тренування.

Характеристика фізичних якостей людини (гнучкості, витривалості, спритності, сили, швидкості). Особливості розвитку фізичних якостей інвалідів різних нозологічних груп.

РОЗДІЛ 2

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ РІЗНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ ТА ДЕФЕКТАХ

Тема 1. Фізична терапія при захворюваннях внутрішніх органів

1.1. Поняття про серцево-судинні хвороби та засоби фізичної терапії при даних захворюваннях.

Поняття «атеросклероз». Етіологія, патогенез. Стадії розвитку і фактори ризику. Клінічна картина атеросклерозу. Атеросклероз аорти, черевного відділу аорти, мезентеріальних судин, судин нижніх кінцівок. Програма фізичної реабілітації при атеросклерозі (дієтотерапія, фітотерапія, фізіотерапія, методики ЛФК).

Ішемічна хвороба серця (ІХС). Етіологія, патогенез ІХС. Класифікація ІХС. Клінічна картина стенокардії.

Функціональні класи стенокардії. Діагностичне значення ЕКГ при стенокардії. Програма фізичної терапії хворих на стенокардію. Інфаркт міокарда (ІМ). Етіологія, патогенез ІМ. Класифікація ІМ за періодами перебігу. Ускладнення після ІМ. Класифікація тяжкості стану хворого на ІМ. Особливості ЕКГ у хворих на ІМ. Програма фізичної терапії стаціонарного та санаторно-курортного етапів лікування хворих на ІМ. Методи ЛФК для пацієнтів різних ступенів фізичної активності. Раціональне харчування хворих на ІМ. Фізичне тренування хворих у домашніх умовах за індивідуальною програмою. Вторинна профілактика ІХС.

Гіпертонічна хвороба (ГХ). Клінічна картина ГХ. Програма фізичної терапії хворих на ГХ. ЛФК при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах. Механізм лікувальної дії фізичних вправ. Завдання, форми та засоби ЛФК. Методичні рекомендації до використання фізичних вправ ЛГ. Протипоказання до застосування методик ЛФК.

Набуті вади серця. Етіологія, патогенез набутих вад серця. Особливості гемодинаміки при вадах серця. Клінічна картина серцевої недостатності. Засоби фізичної терапії хворих з набутими вадами серця. Методики ЛФК для хворих з набутими вадами серця, їх головна мета і завдання.

Варикозне розширення вен. Етіологія, патогенез, клінічна картина варикозного розширення вен. Програма фізичної терапії хворих на варикозне розширення вен. Мета, завдання лікувальної гімнастики для хворих на варикозне розширення вен.

1.2. *Поняття про хвороби органів дихання та засоби фізичної терапії при даних захворюваннях.*

Гостра пневмонія. Етіологія, патогенез гострої пневмонії. Класифікація пневмоній. Клінічна картина пневмонії. Програма фізичної терапії хворих на пневмонію. Механізм лікувальної дії фізичних вправ. Завдання, форми та засоби ЛФК. Методичні рекомендації при проведенні ЛГ. Протипоказання. Особливості дихальної гімнастики при пневмонії.

Бронхіальна астма. Етіологія, патогенез бронхіальної астми. Клінічна картина бронхіальної астми. Програма фізичної терапії хворих на бронхіальну астму. Механізм лікувальної дії фізичних вправ. Завдання, форми та засоби ЛФК. Методичні рекомендації при проведенні ЛГ. Протипоказання.

Емфізема легень. Етіологія, патогенез емфіземи легень. Клінічна картина і стадії розвитку хвороби. Програма фізичної терапії хворих на емфізему легень. Мета, завдання ЛФК у програмі лікування емфіземи легень.

1.3. *Поняття про хвороби травної системи, системи сечовиділення, обміну речовин та засоби фізичної терапії при даних захворюваннях.*

Хронічний гастрит. Етіологія, патогенез, клінічна картина хронічного гастриту. Виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої палої кишки. Етіологія, патогенез, клінічна картина виразкової хвороби шлунку і дванадцятипалої кишки. Програма фізичної терапії хворих на хронічний гастрит або виразкову хворобу шлунку і дванадцятипалої кишки. Завдання та форми ЛФК. Методика використання засобів ЛФК у фізичній реабілітації при різних формах гастритів. Протипоказання.

Характеристика захворювань, пов'язаних з порушенням обміну речовин - цукровий діабет, ожиріння, подагра. Етіологія, патогенез, клінічна картина даних захворювань. Програми лікування і фізичної терапії при даних захворюваннях. Форми та засоби ЛФК, їх головна мета і завдання. Методичні рекомендації при виконанні ЛГ. Протипоказання.

Хронічний гломерулонефрит. Хронічний пієлонефрит. Етіологія, патогенез, клінічна картина хронічного гломерулонефриту та хронічного пієлонефриту. Програма фізичної реабілітації при хронічному гломерулонефриті або при хронічному пієлонефриті. Мета і завдання ЛФК при даних захворюваннях.

Тема 2. Фізична терапія при захворюваннях і травмах нервової системи

Загальні питання фізичної терапії при захворюваннях нервової системи. Завдання, мета та принципи фізичної терапії при захворюваннях нервової системи.

Основні захворювання нервової системи, їх особливості. Коротка характеристика захворювань периферійної нервової системи: невралгії (запальні процеси в колоносовихпазухах, хвороби зубів, інфекції, порушення обміну речовин як причини виникнення невралгій та їх усунення природним шляхом (підвищення імунітету, очищення та відновлення балансу організму); неврити (травматичні неврити, розрив нервів, хірургічне лікування; відновлення функцій, масаж і ЛФК), поліневрити (діабетичний, алкогольний; нестача вітамінів і мінералів як причина їх виникнення; забезпечення організму вітамінами та мінералами; масаж, ванни, грязі; контрактури, їх профілактика та лікування).

Остеохондроз шийного відділу хребта (причини, класифікація, діагностика, клініка, реабілітація, профілактика).

Остеохондроз грудного відділу хребта (причини, класифікація, діагностика, клініка, реабілітація, профілактика).

Остеохондроз попереково-крижового відділу хребта (причини, класифікація, діагностика, клініка, реабілітація, профілактика). Фізреабілітаційні заходи (масаж та ЛГ, мануальна терапія, витягування з вантажем, підводне витягування, витягування на похилій дошці, ванни, грязі).

Інфекційні хвороби ЦНС: первинні (менінгіти, енцефаліти, поліомієліти), коли збудник інфекції відразу локалізується в ЦНС; вторинні, тобто ускладнення після загальних інфекцій; захисна функція з'єднувальної тканини, імунітет; їх зміцнення як засіб профілактики хвороби; профілактика кліщового енцефаліту; відновлення втрачених функцій, ванни, грязі, масаж, ЛФК; мієліти; порушення трофіки, пролежні та боротьба з ними; розсіяний склероз; порушення мозкового кровообігу: інсульти; пухлини головного мозку; пухлини спинного мозку; паразитарні хвороби головного мозку.

Дитячий церебральний параліч (ДЦП): корекція рухового розвитку, основні принципи; корекція паталогічних поз, профілактика контрактур і деформацій; реабілітаційні методики Войта, Боботів, Дікуля, кондуктивна педагогіка, тандотерапія.

Тема 3. Фізична терапія при травмах опорно-рухового апарату.

Поняття про травму та травматичну хворобу. Причини та види травматизму. Травматичний шок. Особливості травматичної хвороби.

Переломи та їх види. Розповсюджені переломи кісток верхнього поясу (плеча, передпліччя, променевої кістки). Розповсюджені переломи кісток нижніх кінцівок (шийки стегна, гомілки). Фізична реабілітація при переломах кісток.

Пошкодження суглобів (забиття, внутрішньосуглобні переломи, вивихи) Фізична реабілітація при пошкодженнях суглобів (плечового, ліктьового, колінного, гомілковостопного). Деформації стоп, уроджена клишоногість і вроджений вивих стегна. Причини, діагностика, клініка.

Сколиотична хвороба (причини, клініка, діагностика, реабілітація, профілактика).

Артрит. Артроз. Характеристика захворювань. Особливості застосування і проведення фізичної терапії.

Опіки. Їх ступені за тяжкістю та локалізацією. Фізична реабілітація при опіках (ЛФК, фізіотерапія, масаж). Відмороження. Основні періоди патологічного процесу. Ступені відмороження. Особливості застосування засобів фізичної терапії.

Тема 4. Фізична терапія при хірургічних захворюваннях

Основні поняття про хірургічні захворювання. Загальні відомості про захворювання органів черевної порожнини, які потребують оперативного лікування. Фізична терапії при оперативних втручаннях до черевної порожнини. Загальні відомості про захворювання легень, серця та травми грудної клітки, які потребують оперативного лікування. Фізична терапії при оперативному лікуванні захворювань легень. Фізична терапії при оперативному лікуванні захворювань серця. Фізична терапії при оперативних втручаннях на органах грудної і черевної порожнин.

Застосування засобів фізичної терапії у передопераційний та післяопераційний періоди при ранах, опіках та відмороженнях. Фізична реабілітація при захворюванні судин нижніх кінцівок, суглобів та онкологічних хворих. Фізична терапії в нейрохірургії. Фізична терапії при вогнепальних пораненнях та ампутаціях кінцівок.

Тема 5. Фізична терапія спортсменів високого класу.

Характеристика основних принципів фізичної терапії спортсменів. Перебіг відновних процесів в організмі спортсменів після виконання тренувальних навантажень різного характеру. Стоплення при м'язовій діяльності. Засоби відновлення після фізичного навантаження. Фізичні якості спортсменів. Методи розвитку та тренування різних фізичних якостей. Бішофіт у фізичній реабілітації спортсменів. Застосування тейпування у фізичній терапії спортсменів. Застосування powerball у фізичній терапії спортсменів. Фізіологічне обґрунтування засобів відновлення та їх характеристика. Педагогічні, медико-біологічні та психологічні засоби. Фізична реабілітація спортсменів різних видів спорту. Особливості професійних захворювань та спортивного травматизму.

РОЗДІЛ 3

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА

Тема 1. Діяльність Українською Асоціації фізичної терапії.

Матеріали, розроблені та затверджені Українською Асоціацією фізичної терапії, які націлені на формування статусу і розвиток професії “фізична

терапія” у відповідності до стандартів Світової Конфедерації Фізичної Терапії (*World Confederation for Physical Therapy (WCPT)*).

Тема 2. Документи, які регулюють наукову, практичну та освітню діяльність фахівця фізичної реабілітації/фізичної терапії та ерготерапії в Україні.

Наказ МОЗ України від 07.11.2016р. №1171 Про внесення змін до довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 "Охорона здоров'я". Зокрема кваліфікаційна характеристика на фізичного терапевта (10-13 стор.).

Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015р. №266 Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Зокрема, галузь знань 22 "Охорона здоров'я", код 227, найменування спеціальності "Фізична терпія, ерготерапія".

Звіт Місії ВООЗ "Оцінювання системи реабілітації в Україні" (грудень 2015р.).

Наказ МОЗ України від 27.10.2008р. №614 Про подальший розвиток та удосконалення лікарсько-фізкультурної служби в Україні.

Закон України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" №2961-IV від 06.10.2005р. Зокрема зміст фізичної реабілітації розкрито у статтях 1 та 35 закону.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Загальне поняття про фізичну реабілітацію (фізична терапія).
2. Види, періоди та етапи реабілітації.
3. Основні етапи становлення фізичної реабілітації (фізичної терапії).
4. Засоби фізичної реабілітації. Їх характеристика.
5. Мета та основні завдання фізичної реабілітації (фізична терапія).
6. Принципи фізичної реабілітації (фізична терапія).
7. Визначення понять «інвалідність», «інвалід», «дефект». Характеристика етапів інвалідізації.
8. Форми ЛФК їх характеристика, задачі та методичні рекомендації до її проведення.
9. Періоди ЛФК. Задачі та методичні рекомендації до проведення ЛГ у різних рухових режимах.
10. Засоби ЛФК та їх характеристика.
11. Загальні основи курортології, класифікація курортів України за профілем.
12. Характеристика медичних груп для занять фізичною культурою. Інструкція щодо розподілу учнів для занять ФК.
13. Принципи сучасної фізіотерапії. Механізм дії фізіотерапевтичних чинників. Протипоказання до застосування фізіотерапії.
14. Лікарсько-педагогічний контроль та спостереження, його мета, завдання, зміст.
15. Туризм у фізичній реабілітації. Форми та організація. Основні правила проведення з реабілітаційною метою.
16. Професійні обов'язки та основні сфери діяльності фахівця з фізичної терапії. Вимоги до знань і умінь фахівця з фізичної терапії.

17. Механотерапія. Класифікація механотерапевтичних апаратів, механізми дії, особливості застосування.

18. Акватерапія. Особливості терморегуляції людини і її специфіка в умовах водного середовища.

19. Методика проведення місцевих гідротерапевтичних процедур. Показання та протипоказання до застосування.

20. Методика проведення загальних гідротерапевтичних процедур. Показання та протипоказання до застосування.

21. Основні показання до застосування лікувальної фізкультури.

22. Основні протипоказання до застосування лікувальної фізкультури.

23. Загальні показання і протипоказання до проведення реабілітаційних заходів.

24. Обґрунтувати механізм лікувальної дії ПІР (постізометричної релаксації).

25. Вказати модифікації застосування ПІР та обґрунтувати механізм їх дії.

26. Вказати особливості проведення ПІР при різних м'язових синдромах.

27. Обґрунтувати загальні методичні рекомендації під час проведення прийомів тракційної терапії.

28. Методи оцінки стану здоров'я людини. Ознаки здорової і нездорової людини.

29. Особливості розвитку рухових якостей.

30. Імунітет і здоров'я людини. Засоби підвищення імунітету.

31. Фізична терапії при хворобі Бехтерева.

32. Методи та прийоми фізіопунктури. Показання та протипоказання до фізіопунктури.

33. Скласти програму фізичної терапії при інфекційних захворюваннях (ГРВІ) для дитини 3 років.

34. Обґрунтування клініко-фізіологічного застосування засобів фізичної терапії при міокардіодистрофії.

35. Клініко-фізіологічне обґрунтування засобів фізичної терапії при вегетативній дисфункції у дітей.

36. Клініко-фізіологічне обґрунтування засобів фізичної терапії при нейроциркуляторній дисфункції у дітей.

37. Скласти програму фізичної терапії при нейроциркуляторній дисфункції (для дитини 13 років).

38. Обґрунтувати клініко-фізіологічне застосування засобів фізичної терапії при обструктивних бронхітах у дітей.

39. Скласти програму фізичної терапії при гострому бронхіті для дитини 2-х років.

40. Скласти програму фізичної терапії при бронхіальній астмі (для дитини 7 років).

41. Клініко-фізіологічне обґрунтування засобів фізичної терапії при ХГД у дітей.

42. Скласти програму фізичної терапії для хворого 14 років цукровим діабетом.

43. Механізм фізіологічного впливу масажу на окремі системи організму.

44. Загальні показання та протипоказання до проведення масажу.

45. Апаратний масаж, його види і методики застосування.

46. Особливості застосування і проведення точкового масажу.

47. Особливості застосування і проведення сегментарно-рефлекторного масажу.

48. Лікувальний масаж забитих місць, розтягненнях, переломах, контрактурах, ампутаційній куки, захворюваннях суглобів.

49. Лікувальний масаж при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах.

50. Лікувальний масаж при невриті лицьового нерву. Мімічна гімнастика.

51. Лікувальний масаж при захворюваннях печінки та жовчного міхура.

52. Лікувальний масаж при невриті малогомілкового та великогомілкового нервів.

53. Рухові режими. Лікарняний (суворий ліжковий, ліжковий, напівліжковий, вільний) та післялікарняний (щадний, щадно-тренуючий, тренуючий) періоди.

54. Поняття інвалідний спорт, його мета, основні завдання і базові положення.

55. Характеристика проб оцінки здоров'я та функціонального стану кардіо- респіраторної системи людини (експрес-оцінка Г.Л. Апанасенка, проби Руф'є, Штанге, Генчі), провести дві за вибором.

56. Спортивний масаж, його види і методики застосування.

57. Загальні основи проведення класичного масажу. Характеристика систем масажу: східної та європейської (фінська, шведська, російська).

58. ЛФК при хірургічному втручанні на легенях.

59. Характеристика бронхіальної астми. Програма фізичної терапії хворих на бронхіальну астму.

60. Характеристика цукрового діабету, ожиріння, подагри. Програми фізичної терапії при даних захворюваннях.

61. Характеристика ревматоїдного артриту. Програма фізичної терапії при даному захворюванні.

62. Загальна характеристика, основні причини та розлади при ДЦП.

63. Особливості застосування засобів фізичної терапії при вогнепальних ранах.

64. Характеристика різних способів проведення гідромасажу.

65. ЛФК при порушеннях постави та сколіозах.

66. Характеристика причин, видів та періодів розвитку хребетно- спинномозкової хвороби.

67. Характеристика виразкової хвороби шлунку і дванадцятипалої кишки. Програма фізичної терапії хворих при виразковій хворобі шлунку і дванадцятипалої кишки.

68. Сколіотична хвороба (причини, клініка, діагностика, реабілітація, профілактика).

69. Основні поняття про хірургічні захворювання. Фізична терапії при оперативних втручаннях на органах черевної порожнини.

70. Використання різних способів плавання при порушеннях постави та сколіозах.

71. Методика фізичних вправ, масажу, фізіотерапії при гіпотрофії.

72. Програма фізичної терапії при ожирінні.

73. Клініко-фізіологічне обґрунтування засобів фізичної терапії при вегетативній дисфункції.

74. Скласти програму фізичної терапії при обструктивному бронхіті (для дитини 5 років).

75. Засоби фізичної терапії після інфаркту міокарда.

76. ЛФК при пупковій килі у немовлят.

77. ЛФК для постінсультних хворих.

78. Особливості застосування засобів фізичної терапії при гастритах різних типів.

79. Лазні. Основні правила прийому процедур з реабілітаційною метою. Методики використання віника. Післялазневі процедури.

80. Сучасні методи фізіотерапії в лікуванні та реабілітації целюліту.

81. Скласти програму фізичної терапії для хворої із варикозним розширенням вен у ранньому післяопераційному періоді.

82. Обґрунтувати доцільність застосування засобів фізичної терапії на перед- та післяопераційному періодах при хірургічному лікуванні гриж передньої черевної стінки.

83. Програма фізичної терапії після комісуректомії у ліжковому полегшеному руховому режимі.

84. Розкрити принципи фізичної терапії спортсменів високого класу (СВК).

85. Особливості поєднання засобів фізичної терапії у відновному періоді СВК.

86. Скласти програму фізичної терапії для тенісиста після травми верхньої кінцівки.

87. Програма фізичної терапії після хірургічного лікування розриву хрестоподібної зв'язки у футболіста.

88. Особливості фізичної терапії спортсменів циклічних видів спорту.

89. Особливості фізичної терапії спортсменів ациклічних видів спорту.

90. Особливості застосування кінезіотейпування.

91. Особливості ергодинамічної діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта.

92. Технічні засоби у фізичній терапії.

93. Протезування та ортезування у фізичній терапії.

94. Сфера діяльності фізичного терапевта.

95. Кваліфікаційні вимоги фізичного терапевта.

96. Кваліфікаційна характеристика фізичного терапевта.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційні питання, що виносяться до фахового вступному іспиту, складені на основі фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Кожен абітурієнт отримує три питання. Атестаційна комісія оцінює відповідь на кожне питання і виставляє загальну оцінку за відповідь. Оцінюванню підлягає:

- 1) рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) рівень уміння використовувати теоретичні знання під час розв'язування ситуативних задач та складання фізреабілітаційних програм;
- 3) рівень володіння практичними уміннями та навичками, що виявляються під час виконання демонстрацій та програмного моделювання тощо.

Оцінювання відповідей абітурієнтів здійснюється комісією за 200-бальною шкалою у межах від 1 до 200 балів. Кількісна та якісна характеристика виявлених теоретичних знань, практичних умінь та навичок вступників передбачає чотири рівні: 1-99 балів; 100-149 балів; 150-174 балів; 175-200 балів. Результат абітурієнта до 100 балів – не склав іспит, 100 балів і вище – склав.

Оцінка 175-200 балів (склав)– вступник дає повну, чітку відповідь, вказуючи на особливості використання засобу фізичної терапії, умов застосування, показань, протипоказань. Правильно та індивідуально підходить до його практичного використання. Має особистий досвід застосування. Вступник добре орієнтується у методах дослідження функціональних систем організму та контролю за ними, фізичних якостях та здібностей, контингенту, що потребує фізичної терапії, може грамотно скласти програму фізичної терапії та застосувати її у практичній діяльності. В цілому,

вступник дає чітку, послідовну, детальну відповідь, виявляє глибокі знання.

Оцінка 150-174 балів (склав) – вступник при характеристиці загальних реабілітаційних основ, засобу фізичної терапії, характеристиці контингенту, що потребує фізичної терапії, захворювань, виборі програми фізичної терапії, практичній демонстрації припускає не значні неточності.

Оцінка 100-149 балів (склав) – вступник дає неповну характеристику засобам фізичної терапії. Погано орієнтується в застосуванні програми фізичної терапії, її особливостях, показаннях і протипоказаннях. Вступник недостатньо оволодів уміннями та навичками використання засобів фізичної терапії і контролю на практиці. Допустив багато неточностей.

Оцінка 1-99 балів (не склав) – вступник зовсім не орієнтується у засобах фізичної терапії, не в змозі дати їх загальну характеристику, не знає умов і особливостей їх застосування. Неправильно характеризує захворювання або нозологію інваліда. Не орієнтується у проведенні (демонстрації) відповідних засобів фізичної терапії. Вступник не зміг скласти програму фізичної терапії або при її складанні допустив такі помилки, що спричиняють різке зниження терапевтичного ефекту і призводять до погіршення загального стану хворого або інваліда.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багрій І. П. Теоретичне осмислення поняття «занятості» у заняттєвій терапії. Теоретичні та практичні аспекти розвитку педагогіки та психології : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 14-15 червня 2013 року). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2013. С. 109 – 112.

2. Березовский Б. А. Лечебная физкультура при заболеваниях дыхательных путей и легких / Б. А. Березовский, Н. Г. Триняк. – Киев : Здоровье, 1988. – 110 с.

3. Бирюков А.А. Лечебный массаж. - М.: Академия, 2004. – 368 с.

4. Бріскін Ю.А. Спорт інвалідів. – К.: Олімпійська література, 2006. – 264 с.

5. Васечкин В. И. Справочник по массажу / В.И.Васечкин. – Л. : Медицина, 1991. – 192 с.

6. Виды реабилитации: физиотерапия, лечебная физкультура, массаж : учеб. Пособие / Т.Ю.Быковская и др. – Ростов н/Д: Феникс, 2010. – 557 с.

7. Вовканич А.С. Вступ у фізичну реабілітацію (матеріали лекційного курсу) / Навч. Посіб. – Львів: НВФ «Українські технології», 2008. – 200 с.

8. Гері Окамото. Основи фізичної реабілітації // Перекл. з анг. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2002. – 294 с.

9. Герцик М.С., Вацеба О.М. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт». – Харків: ОВС, 2005. – 240 с.

10. Глезер О. Сегментарный массаж / О. Глезер, В. Далихо. – М. : ЁЁ-Медиа, 2012. – 148 с.

11. Гордон Н. Ф. Заболевания органов дыхания и физическая активность / Н. Ф. Гордон. – К. : Олимпийская литература, 1999. – 128 с.
12. Грушина Т.И. Реабилитация в онкологии: физиотерапия. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 240 с.
13. Детская пульмонология / [под ред. Н. Л. Араева]. – К. : Здоров'я, 2005. – 608 с.
14. Дубогай О. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини / О. Дубогай. – К.: Шк. світ; Вид. Л.Галіцина, 2006. – 128 с.
15. Дубровский В. И. Лечебный массаж / В. И. Дубровский, А. В. Дубровская. – М. : МЕДпресс-информ, 2009. – 384 с.
16. Дубровский В.И. Лечебная физическая культура. – М.: Владос, 1998. – 608 с.
17. Дубровский В.И. Массаж. – М.: Владос, 2001. – 496 с.
18. Евсеев С.П., Шапкова Л.В. Адаптивная физическая культура. – М.: Советский спорт, 2004. – 240 с.
19. Епифанов В. А. Медицинская реабилитация: Руководство для врачей / Под. ред. В.А. Епифанова. М.: МЕД пресс-информ, 2005. 328 с.
20. Епифанов В.А. Реабилитация больных, перенесших инсульт. – М.: МЕДпресс-информ, 2006. – 256 с.
21. Ерготерапія і життєдіяльність. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ergoterapia.wordpress.com/2013/01/30/ерготерапія і життєдіяльність>
22. Заболевания сердца и реабилитация / Под общ.ред. М.Л. Поллока, Д.Х. Шмидта. – К.: Олимпийская литература, 2000. – 408 с.
23. Завражин С. А., Фортова Л.К. Адаптация людей с ограниченными возможностями. М. : Академия Проект, 2005. 400 с.

24. Зуев А. С. Хирургия: болезнь, операция, реабилитация / А. С. Зуев, Г. В. Жуков. – Смоленск : Русич, 2000. – 416 с.

25. Карепов Г.В. ЛФК и физиотерапия в системе реабилитации больных травматической болезнью спинного мозга. – К.: Здоровья, 1991. – 184 с.

26. Качесов В.А. Основы интенсивной реабилитации. Травмы позвоночника и спинного мозга. – СПб.: ЭЛБИ, 2005. – 128 с.

27. Корж Ю. М. Практикум з теорії та методики лікувальної фізичної культури / Ю. М. Корж, О. М. Звіряка. – Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2007. – 184 с.

28. Котелевський В.І. Психологічна підготовка, лікувальний масаж та елементи мануальної терапії у фізичній реабілітації хребта при остеохондрозі. – Суми: МакДен, 2005. – 176 с.

29. Коцур Н.І. Валеологія: підручник / Н.І.Коцур, Л.С. Гармаш, І.О. Калиниченко, Л.П.Товкун. – Корсунь-Шевченківський, 2011. – 581 с.

30. Клочкова Е.В. Физическая терапия и эрготерапия как новые специальности для Республики Таджикистан /Е.В. Клочкова, С.Б. Мальцев. – Душанбе, 2010. – 50 с.

31. Кравченко А.І., Лянной Ю.О., Купина В.В. Медико-біологічна та реабілітаційна термінологія для студентів спеціальностей «Фізична реабілітація», «Фізична культура»: Навч. посібник - Суми засоби реабілітації при захворюваннях і пошкодженнях стоп. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2006. – 368 с.

32. Круцевич Т. Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків та молоді / Т. Ю. Круцевич, М. І. Воробйов, Г. В. Безверхня. – К. : Олімп. л-ра, 2011. – 224 с.

33. Кукса В.О. Вступ до спеціальності. Фізична реабілітація (філософсько-методологічні проблеми). – Суми: РВВ СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2000. – 256с.

34. Лечебная физическая культура : учебник для студ. высш. учеб. завед. / [С. Н. Попов, Н. М. Валеев, Т. С. Гарасева и др.] ; под ред. С. Н. Попова. – 7-е изд., стер. – М. : Академия, 2009. – 416 с.

35. Лечебная физическая культура в педиатрии / Л.М.Белозерова и др. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 222с.

36. Лечебная физическая культура в хирургии / [под ред. В. К. Добровольского]. – Л. : Медицина, 1976. – 248 с.

37. Лечебная физическая культура и врачебный контроль. Под ред. проф. В.А.Епифанова и Г.Л.Апанасенко. – М.: Медицина, 1990. – 368 с.

38. Лечебная физическая культура. Учебник для ин-тов физической культуры /. Под ред. проф. С.Н. Попова. – М.: Академия, 2009. – 416 с.

39. Лечебная физическая культура: Справочник / Под ред. проф. В.А. Епифанова. – М.: Медицина, 2001. – 592 с.

40. Лечебная физкультура в реабилитации постинсультных больных / В.К. Добровольский, А.М. Вишневская, В.А. Коровицына и др. – Л.: Медицина, 1986. – 144 с.

41. Лечебное действие физических упражнений / [под ред. В. К. Добровольского]. – Л. : Медицина, 1960. – 40 с.

42. Лікувальна фізична культура / В.С. Соколовський, Н.О. Романова, О.Г. Юшковська. – Одеса: Одес.держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.

43. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / За ред. В.В. Клапчука, Г.В.Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.

44. Лянной Ю.О. Вступ до спеціальності фізична реабілітація. Курс лекцій для студентів спеціальності фізична реабілітація. – Суми: РВВ СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2001. – 50 с.

45. Лянной Ю. О. Основи фізичної реабілітації: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. 368 с.

46. Лянной Ю. О. Професійна підготовка магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: теоретико-методичний аспект : [монографія] / Ю .О. Лянной. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 600 с.

47. Лянной Ю.О. Інвалідний спорт. – Суми: РВВ СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2000. – 210 с.

48. Макарова Г. А. Справочник детского спортивного врача: клинические аспекты / Г. А. Макарова. – М. : Сов. спорт, 2008. – 440 с.

49. Медицинская реабилитация / Под ред. академ. РАМН В.М. Боголюбова: В 3 т. – М., 2007. – Т.1. – 678 с.

50. Медицинская реабилитация / Под ред. академ. РАМН В.М. Боголюбова: В 3 т. – М., 2007. – Т.2. – 631 с.

51. Медицинская реабилитация / Под ред. академ. РАМН В.М. Боголюбова: В 3 т. – М., 2007. – Т.3. – 583 с.

52. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р. Мисули, Л.О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 402 с.

53. Міхеєнко О.І. Валеологія: Основи індивідуального здоров'я людини : навчальний посібник / О.І.Міхеєнко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2009. – 400 с.

54. Міхеєнко О.І. Оздоровчий вплив плавання: Курс лекцій для студентів спеціальності «Фізична реабілітація». – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2000. – 45 с.

55. Мошков В. Н. Общие основы лечебной физкультуры / В. Н. Мошков // ЛФК и массаж. – 2005. – № 4. – С. 56–61.

56. Муратов С. Н. Хирургические болезни с уходом за больными / С. Н. Муратов. – М. : Медицина, 1976. – 383 с.

57. Мурза В.П. Фізичні вправи і здоров'я. – К.: Здоров'я, 1991. – 256 с.

58. Мурза В. П. Фізична реабілітація в хірургії : навч. посіб. / В. П. Мурза, В. М. Мухін. – К. : Наук. світ, 2008. – 246 с.

59. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – К.: Олімпійська література, 2000, – 424 с.

60. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підруч. / В. М. Мухін. – 3-тє вид., перероб. та допов. – К. : Олімп. літ-ра, 2009. – 448 с.

61. Назар П. С. Загальний та спеціальний догляд за хворими з елементами фізичної реабілітації: навч. посібник / П. С. Назар, Л. Г. Шахліна. – К. : Олімп. л-ра, 2007. – 240 с.

62. Николайчук Л.В., Жигар М.П. Целебные растения: Лекарственные свойства. – Харьков: Прапор, 1991. – 239с.

63. Общая хирургия : учеб. / [под ред. проф. Н. А. Кузнецова]. – М. : МЕДпресс-информ, 2009. – 889 с.

64. Панасюк Е.М., Федорів Я.М., Модилевський В.М. Загальна фізіотерапія і курортологія. – Львів: Світ, 1990. – 134 с.

65. Пархотик И.И. Физическая реабилитация при травмах верхних конечностей. – К.: Олимпийская литература, 2007. – 280 с.

66. Пархотик И. И. Физическая реабилитация при заболеваниях органов брюшной полости / И. И. Пархотик. – К.: Олимп. л-ра, 2003. – 223 с.

67. Пешкова О.В. Вступ до спеціальності (фізична реабілітація). – Харків: ХДАФК, 2007. – 147 с.

68. Полесья Г.В., Петренко Г.Г. Лечебное плавание при нарушениях осанки и сколиозе у детей. – К.: Здоровья, 1980. – 144 с.

69. Пономаренко Г.Н. Физические методы лечения: Справочник. – СПб.: ВМедА, 2002. – 299 с.

70. Порада А.М., Солодовник О.В., Прокопчук Н.Є. Основи фізичної реабілітації: Навч. посібник. – К.: Медицина, 2006. – 248 с.

71. Порада А. М. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. / Порада А. М., Солодовник О. В., Прокопчук Н. Є. – 2-ге вид. – К. : Медицина, 2008. – 248 с.

72. Потапчук А.А., Матвеев С.В., Дидур М.Д. Лечебная физическая культура в детском возрасте. – СПб.: Речь, 2007. – 464 с.

73. Рипа М. Д. Практические и методические основы кинезитерапии : учеб. пособие / Рипа М. Д., Расулов М. М., Кулькова И. В. – М. : ТВТ Дивизион, 2008. – 336 с.

74. Ричард Д.Х. Бекус, Эрик У.Банистер, Клод Бушар и др. Физиологическое тестирование спортсмена высокого класса. – К.: Олимпийская литература, 1998. – 432 с.

75. Робочий зошит для лабораторних занять з спортивної медицини: Методичні вказівки до вивчення курсу спортивної медицини / Калиниченко І. О. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2006. – 72 с.

76. Романюк О.В. Калланетика в системі фізичного виховання вищих навчальних закладів : матеріали до курсу практ. Занять / Оксана Вікторівна Романюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 324 с.

77. Сиренко П.А. Физическая реабилитация двигательного аппарата в профессиональном спорте. – Х.: Новое слово, 2008. – 200 с.

78. Сосин И.Н. Клиническая физиотерапия. – К.: Здоровье, 1996. – 423с.

79. Сосин И.Н. Физическая терапия хирургических, травматологических и ортопедических заболеваний. – Екатеринбург: Издательство Уральского отделения АН России, 1996. – 312 с.

80. Степаненко М. В. Масаж і лікувальна фізична культура в медицині : підруч. / М. В. Степанко, Л. В. Супостат. – К. : ВСВ «Медицина», 2010. – 352 с.

81. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині. - К.: Медицина, 2006. – 288 с.

82. Таран І. В., Валюшко Ю. Ерготерапія, як сучасний напрямок фізичної реабілітації хворих із травмами й захворюваннями нервової системи. Теоретичні та методичні проблеми фізичної реабілітації : матеріали VI Всеукр. наук.-метод. конф. Херсон, 2016. С. 292 – 298.

83. Физическая реабилитация / Под общей ред. проф. С.Н. Попова. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 608 с.

84. Хірургія (Факультетська) : підруч. / [М. П. Захараш, О. І. Пойда, М. Д. Кучер та ін.]. – К. : Медицина, 2006. – 656 с.

85. Хірургія : підруч. / [за ред. Б. П. Лисенка, В. Д. Шейка, С. Д. Хіміча та ін. – К. : ВСВ «Медицина», 2010. – 712 с.

86. Хрущев С.В., Симонов О.И. Физическая культура детей с заболеваниями органов дыхания. – М.: Академия, 2006. – 304 с.

87. Хрущев С. В. Физическая культура детей с заболеваниями органов дыхания : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / С. В. Хрущев, О. И. Симонова. – М. : Академия, 2006. – С. 149–154.

88. Шапаркина Т.Ю. Заболевания бронхолегочной системы / Т.Ю.Шапаркина. –Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 206 с.

89. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології : [монографія]. К.: «МП Леся», 2009. 483 с.

90. Шкалы, тесты и опросники в медицинской реабилитации : рук. для врачей и науч. работников [под ред. А. Н. Беловой, О. Н. Щепотовой]. – М. : Антодор, 2002. – 440 с.

91. Эрготерапия (Occupational Therapy) – новая профессия в сфере реабилитации для Украины. [Электронный ресурс]. UR L: http://www.uaua.info/mamforum_arch/theme/516316.html.

92. <http://www.physrehab.org.ua>

93. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015>

94. http://www.physrehab.org.ua/tl_files/Docs/Kvalificaciyna_harakterystyka.pdf

95. www.somato.md/reports/download/ru-ergoterapia-suport-de-curs.

96. <http://www.physrehab.org.ua/forum/topic/83.html>.

97. <http://www.physrehab.org.ua/forum/topic/66.html>